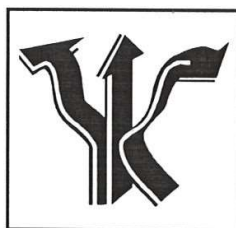

ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

кафедра права

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ**
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

з навчальної дисципліни
«Актуальні проблеми цивільного права»
освітньої програми «Право»
галузі знань 08 Право
спеціальності 081 Право

Введено в дію: 01.09.2024 р.

Наказ № 17-О від 30.08.2024 р.

Директор Львівського інституту

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Артем АХЕК'ЯН

Львів 2024

Укладач:

Павлюк Н. М. – к.ю.н, доц., доцент кафедри права

Рецензенти:

Баїк О. І., д.ю.н., проф., професор кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»;

Різенко О. В., к.ю.н., доц., доцент кафедри права ЛНУ ВМБТ імені С. З. Гжицького

Відповідальний за випуск:

Яворська В. Г. – к.ю.н., доц., завідувач кафедри права
Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

*Затверджено на засіданні кафедри права
Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
(протокол № 11/23/24 від 29.05.2024 р.)*

*Схвалено Вченою радою
Львівського інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
(протокол № 01/24/25 від 29.08.2024 р.)*

Павлюк Н. М. Актуальні проблеми цивільного права: методичні рекомендації щодо виконання та захисту курсової роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Право» галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право. Львів: Львів. ін-т ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2024. 30 с.

Методична розробка містить практичні рекомендації щодо правил, етапів, алгоритмів та механізмів виконання та захисту курсової роботи, а також зразки оформлення відповідних документів, списку першоджерел та використаної літератури.

ПЕРЕДМОВА

Навчальний процес у Львівському інституті ПрАТ «ВНЗ «МАУП» передбачає різні форми індивідуальної роботи студентів, що забезпечує засвоєння ними здобутих знань, сприяє оволодінню практичними навичками роботи, дозволяє розвинути їх професійні уміння, збагатити культуру та ерудицію. У набутті професійних навиків роботи важливе місце займає виконання курсової роботи.

Курсова робота – це навчальне дослідження студента, метою якого є закріпити, поглибити та узагальнити знання, одержані ним під час вивчення дисциплін та навчитися самостійно застосовувати ці знання щодо комплексного рішення конкретних практичних задач в межах проведення аналітичного дослідження з використанням теорії управління, методів економічного аналізу. Курсова робота, поряд з вивченням лекційного матеріалу, участю у семінарських та практичних заняттях, є невід’ємною складовою частиною, передбаченою навчальною програмою.

Курсова робота – це форма самостійної роботи студента, яка потребує ретельного вивчення спеціальної наукової як монографічної, так і іншої літератури, статей, збірників тощо. Підготовка та написання курсових робіт допомагає студенту значно розширити й поглибити спеціальні знання з дисциплін, набутти досвіду самостійного вивчення та аналізу спеціальної літератури.

Викладачами кафедри права відповідно до основного змісту навчальної дисципліни розробляються тематики курсових робіт, які розглядаються та затверджуються на засіданнях кафедри. Тематика курсових робіт повинна щорічно корегуватись з урахуванням набутого досвіду, побажань керівників курсових робіт. Вона повинна бути актуальною і відповідати вимогам державного стандарту та перспективам розвитку суспільства.

Керівництво курсовими роботами здійснюється викладачами кафедри. Організація та контроль за процесом підготовки й захисту курсових робіт покладається на завідувача кафедри та наукових керівників курсових робіт.

Пошук студентом необхідних відомостей, їх систематизація, узагальнення, аналіз, висновки – необхідні умови написання курсової роботи. Виконати ці вимоги студенту допоможе науковий керівник під час відповідних консультацій.

У процесі роботи студент розвиває та вдосконалює такі навички та уміння:

- самостійно формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, об’єкт та предмет дослідження;
- здійснювати пошук та добір потрібної наукової та статистичної

інформації;

- логічно та аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції та робить висновки;
- здійснювати правильне оформлення науково-дослідного матеріалу;
- набувати навиків публічного захисту підготовленої роботи (наукові повідомлення, відповіді на питання, захист власної точки зору тощо).

Мета цих методичних розробок – допомогти студентам в написанні та оформленні курсової роботи. В основу покладено вимоги нормативних документів (державних стандартів) щодо оформлення. У методичних рекомендаціях використано розробки, що містяться в різних довідкових матеріалах.

Методичні розробки містять основні вимоги до виконання курсової роботи, її структури, технічного оформлення, переліку основних етапів підготовки і виконання дослідження, вказівки до проведення захисту курсової роботи та критерії оцінювання.

1. НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Етапи написання курсової роботи

Курсова робота є результатом вивчення певного циклу дисциплін чи будь-якої окремої навчальної дисципліни. При виконанні курсової роботи необхідно дотримуватись наступного алгоритму:

1. Вибір теми курсової роботи.
2. Обґрунтування з керівником роботи напрямків дослідження.
3. Складання особистого календарного плану роботи.
4. Вивчення питань за першоджерелами та їх аналіз за темою.
5. Постановка мети та задач дослідження, складання плану роботи.
6. Визначення об'єкту та предмету дослідження.
7. Вибір методів дослідження.
8. Підготовка теоретичної частини:
  - формулювання актуальності, значимості,
  - постановка мети і завдань,
  - визначення об'єкту та предмету,
  - вибір методів (методик) проведення дослідження.
9. Проведення аналітичного дослідження. Опис процесу дослідження.
10. Обробка, аналіз та інтерпретація отриманих результатів дослідження.
11. Написання основної частини роботи.
12. Формулювання висновків. Оформлення рекомендацій.
13. Складання бібліографічного списку використаних джерел.
14. Технічне оформлення курсової роботи.
15. Підготовка до захисту курсової роботи.
16. Захист курсової роботи.

Цей порядок є рекомендаційним, тому його варто дотримуватися при виконанні курсової роботи.

1.2. Вибір та обґрунтування напрямків дослідження

Тема курсової роботи обирається студентом на кафедрі з переліку затверджених завідувачем кафедри тем курсових робіт, які доводяться до відома студентів на початку навчального семестру.

При виборі теми курсової роботи студент має право звернутися за консультацією на кафедру, на якій буде виконуватися курсова робота. Крім того на кафедрі студенти мають можливість отримати методичні вказівки щодо написання курсових робіт.

Суттєву допомогу у виборі теми може надати ознайомлення з аналітичними оглядами, статтями у спеціальній періодиці, тематикою раніш виконаних курсових та кваліфікаційних робіт, а також бесіди та консультації з науковим керівником, у процесі яких можна виявити важливі проблеми, які є актуальними з права.

Обираючи тему, студент повинен з'ясувати, у чому міститься мета, конкретні задачі та аспекти розробки. Для цього слід визначити, у чому полягає суть ідеї, що пропонується, актуальність теми.

Обрана тема курсової роботи реєструється у журналі реєстрації курсових робіт на кафедрі.

Науковим керівником призначається викладач кафедри права. Він спрямовує роботу студента, допомагає йому оцінити можливі варіанти рішення, але вибір рішення – це задача самого студента. Студент як автор роботи, що виконується, відповідає за прийняті рішення, за правильність отриманих результатів та їх фактичну точність.

1.3. Вимоги до виконання курсової роботи

Перш ніж розпочинати писати курсову роботу, студент має ознайомитися з основними вимогами до її виконання:

1. Актуальність теми. Актуальність у перекладі з латинської мови означає важливість, практичне значення теми, що підлягає вивченню. Ступінь актуальності курсової роботи визначається сучасними потребами суспільства, важливістю і значущістю питань для менеджера, що розкриваються в курсовій роботі.

2. Достатній теоретичний рівень. Ця вимога означає, що студент повинен розкрити обрану тему курсової роботи розглядаючи загальні теоретичні підходи до обраної проблеми: теоретичні основи, сутність (визначення) основних понять, класифікаційні характеристики та групи, сучасні тенденції предмету дослідження, наукові концепції, науково- методичні підходи до формування, оцінки, контролю, розвитку предмету дослідження. Виклад матеріалу повинен здійснюватися за схемою: теза – аргументація – висновок.

3. Дослідницький характер. Важливим етапом дослідницької діяльності студента є проведення аналітичних досліджень, що включаються у курсову роботу. До нього відносять:

- проведення дослідження, обробка, аналіз та інтерпретація отриманих результатів;
- використання опублікованої наукової літератури (книг, журнальних статей та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів для їх інтерпретації;
- систематизація та аналіз різних думок і підходів;
- формування власної точки зору на проблему, що розглядається;
- аналіз та узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду з проблеми, що є предметом дослідження.

4. Грамотність оформлення – це важлива вимога до курсової роботи, що підвищує її якість. У роботі не повинно бути граматичних та стилістичних помилок. Необхідно дотримуватись правил цитування, оформлення посилань,

списку використаних джерел науково літератури. Крім того, виконання цієї вимоги виховує у студента культуру оформлення наукових праць, що може знадобитися в майбутній практичній діяльності.

1.4. Відбір та аналіз фактичного матеріалу

Студенту потрібно пам'ятати, що основні питання, що розглядаються, майже завжди закладені в більшості різних досліджень, тому слід переглянути усі види джерел, зміст яких пов'язаний з темою роботи.

Перш за все, слід обміркувати порядок пошуку і скласти картотеку (список) літературних джерел за темою.

Знайомство зі станом вивченості теми доцільно починати з інформаційних видань, мета випуску яких – оперативна інформація як про самі публікації, так і про найбільш суттєві положення їх змісту. Студенту слід також уважно ознайомитися з тематичним каталогом.

Робота з літературою може починатися з вивчення як традиційних (карткових) каталогів та картотек, так й електронного каталогу й фонду довідкових, реферативних та бібліографічних видань.

З метою повного виявлення літературних джерел необхідно використовувати різні джерела пошуку: каталоги і картотеки кафедри та бібліотеки Академії, а також провідних бібліотек міста, посібники, виноски і посилання в підручниках, монографіях, словниках, спеціальні періодичні видання, електронні носії інформації (Інтернет, компакт (CD та DVD) – диски з матеріалами за обраною темою).

Вивчення літератури за обраною темою слід починати з загальних робіт, щоб отримати уявлення щодо основних питань, а потім вже вести пошук нового матеріалу.

Вивчення наукової літератури – це дуже важлива робота, тому статтю або монографію слід читати з олівцем в руках, роблячи витяги.

Вивчення наукових публікацій бажано здійснювати за таким планом:

- загальне ознайомлення з твором в цілому за його змістом;
- швидкий перегляд усього змісту;
- читання у порядку розташування матеріалу;
- вибіркоче читання будь-якої частини твору;
- виписка матеріалу, що має відношення до теми, що вивчається з зазначенням автора, назви, сторінок, видання щодо подальшого складання посилань;
- критична оцінка записаного, його редагування і «чистовий» запис як фрагмент тексту майбутньої курсової роботи.

Спочатку треба звернути увагу на праці, в яких досліджуються теоретичні питання обраної теми. Доцільно також ознайомитися з відповідними розділами підручників, щоб чіткіше уявити коло проблем і відповідний напрям їх

висвітлення.

При вивченні літературних джерел не слід прагнути тільки до запозичення матеріалу, але треба й обмірковувати знайдену інформацію. Останнє послужить підставою для отримання нового знання. Вивчаючи літературні джерела, слід користуватися тільки тією інформацією, яка має безпосереднє відношення до теми роботи, тому її необхідно ретельно відбирати й оцінювати. Відбір наукових фактів – це творчий процес, що вимагає цілеспрямованої роботи.

2. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Композиція курсової роботи

Курсова робота має наступну структуру:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основна частина.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел.
7. Додатки.

Весь текст курсової роботи повинен підлягти рубрикації – це поділ її тексту на складові частини, а також використання заголовків, нумерація тощо.

Найпростішою рубрикою є абзац – відступ вправо на початку першого рядка кожної частини тексту.

Його розглядають як композиційний прийом, який використовується для об'єднання кількох речень, що мають загальний предмет викладу.

2.1.1. Титульний аркуш

На титульному аркуші зазначають (див. Додаток А):

- назву навчального закладу;
- назву кафедри;
- тему курсової роботи;
- інформацію про автора роботи: курс навчання, форма навчання, назву групи, прізвище, ім'я та по-батькові (повністю та у називному відмінку) студента;
- інформацію про наукового керівника: науковий ступінь (доктор або кандидат юридичних наук), вчене звання (професор, доцент, викладач), прізвище та ініціали, підпис. Науковий ступінь та вчене звання вказуються у скороченому вигляді (д.ю.н., проф.; к.ю.н., доц.). Потім – прізвище й ініціали. У наступному рядку – підпис наукового керівника, місто, рік.

2.1.2. Зміст курсової роботи

Планування змісту курсової роботи студента починається з розробки робочого плану, який готується з безпосередньою участю наукового керівника.

Спочатку робочий план тільки в основних рисах дає характеристику предмета дослідження. Такий план у подальшому може і повинен уточнюватися, але основна задача (задачі), що поставлена (поставлені) перед роботою в цілому, повинна (повинні) залишатися незмінною (незмінними). У курсовій роботі пропонується включати 2-3 розділи.

Робочий план має довільну форму. Зазвичай він складається з переліку розташованих у стовпчик рубрик, які пов'язані внутрішньою логікою дослідження даної теми.

На більш пізніх стадіях роботи складається зміст, тобто такий план, який являє собою реферативний виклад розташованих у логічному порядку питань, за якими у подальшому буде систематизований весь зібраний фактично матеріал. Практично – він уже є у чернетках курсової роботи з реферативним розкриттям суті і розділів та підрозділів.

У творчому дослідженні план завжди має динамічний, рухомий характер і не може, не повинен обмежувати розвиток ідеї та задуми дослідника. Зміст повинен бути гнучким, щоб можна було включати до нього нові можливі аспекти, які можуть бути з'ясовані у процесі підготовки тексту.

Науковий керівник не тільки бере участь у розробці робочого плану роботи, але й допомагає студенту в наступному:

- рекомендує для вивчення необхідну спеціальну літературу, довідники, статистичні й архівні матеріали, інші джерела за темою;
- проводить необхідні консультації та бесіди за темою курсової роботи;
- надає поради у процесі роботи.

У курсовій роботі «ЗМІСТ» (див. Додаток Б) є другою сторінкою після титульного аркушу і відображає усі заголовки та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів курсової роботи.

Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки в тексті.

У Змісті такі пункти як ВСТУП, РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2, РОЗДІЛ 3, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ та ДОДАТКИ пишуть великими заголовковими літерами. Всі заголовки підрозділів починаються з великої букви. Наприкінці заголовку розділу чи підрозділу крапка не ставиться. Останнє слово кожного заголовка з'єднують крапками з відповідним йому номером сторінки у правому стовпчику змісту. Заголовки підрозділів у розділах необхідно розташовувати один під одним. При цьому позначаються із зазначенням відповідного розділу та порядковий номер підрозділу із зазначенням його назви.

2.1.3. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень та термінів (за необхідності)

Якщо в курсовій роботі вжито специфічну термінологію, аббревіатуру, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед змістом.

Перелік друкують двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

2.1.4. Написання курсової роботи

Написання курсової роботи бажано виконувати за допомогою комп'ютера, оскільки це полегшує подальше редагування тексту та надає можливість подальшого використання цього матеріалу при написанні інших наукових праць.

Рукопис бажано виконувати на стандартних аркушах білого паперу формату А-4 (210-297 мм). Такі аркуші слід заповнювати тільки з одного боку, щоб у разі необхідності можна було робити різні текстові додатки. Необхідно залишати місце для наступних доповнень та змін. Розташовувати записи на сторінці слід таким чином, щоб з одного погляду було видно, які ідеї або поняття є основними. Для виділення важливої інформації частини тексту у чернетках слід використовувати колір, підкреслювання, маркер тощо.

На початку роботи пишеться вступ. Далі виконується компоновання матеріалу основної частини роботи. Для цього слід відібрати ті положення, які будуть розташовані в основній частині роботи згідно робочого плану і записати кожне з них у вигляді короткого абзацу. Після виконання чорнової версії основної частини, слід залишити час для її подальшого вдосконалення.

Після того, як у чорновому варіанті буде складена більша частина основних розділів, можна написати заключну частину.

Після цього можна приступати до редагування написаного тексту. Під час редагування необхідно досягти положення, щоб кожний абзац містив самостійну думку.

При викладанні наукових матеріалів можна користуватися наступними методичними прийомами:

- строго послідовним – коли матеріал викладається згідно з планом роботи, що передбачає, що автор не приступає до наступних розділів поки не завершить попередній (при цьому, для обробки одного розділу автору інколи приходиться перепробувати декілька варіантів поки буде знайдений кращий);
- цілісним – коли кожний розділ має наступну обробку (це передбачає, що спочатку пишеться вся робота в чорновому варіанті, а потім йде обробка окремих розділів в деталях, вносяться доповнення та виправлення);
- вибіркоким – коли розділи пишуться окремо в зручному для автора порядку до остаточної готовності фактичних даних.

2.1.5. Вступ до курсової роботи

Назву «ВСТУП» пишеться заголовковими буквами напівжирним шрифтом по середині стрічки. У ньому обґрунтовується вибір теми, висвітлюється її актуальність в сучасних умовах, мета та завдання, формулюється об'єкт та предмет, теоретико-методологічна основа, окреслюються методи та методики дослідження, а також структура курсової роботи.

Актуальність (в курсовій роботі пишеться курсивом) – прописується значущість обраної теми дослідження, проводиться критичний аналіз та порівняння з відомими способами вирішення проблеми.

Мета (в курсовій роботі пишеться курсивом) – завжди відображає спрямованість наукового пошуку та одержання наукових знань, їх експериментальну апробацію. Загальна мета конкретизується у дослідницьких завданнях, сукупність яких дає уявлення про те, що слід робити для її досягнення. Формулюючи мету, не варто писати «Вивчення...», «Досягнення...», оскільки ці слова відповідають засобу досягнення мети, а не самій меті.

Об'єкт і предмет дослідження (в курсовій роботі пишеться курсивом) – визначення аспектів процесу чи явища, що досліджуються в роботі.

Об'єкт – явище або процес, що обрано для вивчення.

Предмет – міститься в межах об'єкта і є певним його аспектом, який безпосередньо досліджується.

Завдання (в курсовій роботі пишеться курсивом) – розкривають суть теми дослідження (у теоретико-методологічних доробках, виборі групи та методології дослідження, проведенні власного аналітичного дослідження і знаходять своє тлумачення у висновках, які фіксують і узагальнюють результати їх використання). Їх послідовність має бути такою, щоб кожне з них впливало з попереднього.

Методологія – відповідний етап наукового пошуку, дозволяє здійснити підбір методів його проведення, що потім перетворюється у конкретні методики, адекватні меті, завданням дослідження та відповідають обраній групі досліджуваних. Цілеспрямований підхід, за допомогою якого досягається певна мета, щось пізнається або вивчається.

Теоретична основа – основні теоретичні положення, що стали теоретико-методологічною основою курсової роботи.

У вступі вказуються база дослідження (установа чи організація).

Структура курсової роботи включає: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

2.1.6. Основна частина курсової роботи

Основна частина складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починається з нової сторінки. У кінці кожного розділу формулюються висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Основна частина складається з двох або трьох розділів. Назва розділу пишеться заголовковими літерами напівжирним шрифтом і розміщується по середині стрічки. Розділи розбиваються на підрозділи. Вони нумеруються та мають свою назву. Номер підрозділу складається з двох цифр: з номера розділу та порядкового номера власне підрозділу. Новий підрозділ починається з абзацу після вільного рядка. Номер та назва підрозділу друкується шрифтом 14 кегль Times New Roman жирний маленькими літерами.

Текст розділу і підрозділів розпочинається з абзацу після пропущеного рядка.

РОЗДІЛ 1 (вказується його назва) – це огляд наукових літературних джерел з досліджуваної проблеми. Він ґрунтується на огляді наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, з проблеми, що вивчається. Літературні джерела підбираються і вивчаються для з'ясування ступеня наукового опрацювання питань, що досліджуються, цілеспрямованого і критичного підходу до обґрунтування і аналізу особистого досвіду дослідника.

Розділ має підрозділи (вони мають свої назви), що в свою чергу сприяє послідовності викладу матеріалу.

Підрозділи між собою мають бути *взаємопов'язаними* і мати пряме відношення до теми дослідження та обраних методик дослідження. Кожен підрозділ має мати логічне завершення – підсумок того, про що йшла мова і плавний перехід – зв'язок з наступним підрозділом.

Відповідно до принципів наукової етики у тексті необхідно робити відповідні посилання на опрацьовані джерела. У разі прямого цитування, текст подається в лапках, а посилання на джерело позначається відразу після закритих лапок у квадратних дужках, вказавши після коми сторінку, на котрій починається цитата (наприклад, [3, с. 28]). Непряме цитування супроводжується посиланням на джерело без зазначення сторінок (наприклад, [3]).

Розділ закінчується висновками.

РОЗДІЛ 2 (вказується його назва) – на базі інформації, отриманої під час вивчення теоретичних джерел, студент повинен визначитися з методикою дослідження проблемного питання в межах конкретного об'єкту. Інформаційною базою для такого дослідження можуть стати дані, зібрані студентом під час проходження практик, інформація з відкритих джерел, державна статистика. Слід звернути особливу увагу на необхідність дослідження проблеми у розвитку, виявленні її причин, чинників та наслідків. Рекомендована структура аналітичного розділу роботи, що є завершенням такого дослідження, наведена вище.

Окремим пунктом або підрозділом можуть бути винесені рекомендації щодо покращеного розв'язання проблеми.

2.1.7. Висновки до курсової роботи

Висновки є узагальненням виконаної роботи. Заключна частина роботи (висновки) носить форму синтезу накопиченої в основній частині наукової інформації. Цей синтез являє собою послідовний, логічно обґрунтований виклад отриманих підсумків та їх співвідношення з загальною метою і конкретними задачами, що поставлені та сформульовані у вступі. Вони відображають коротке резюме наукової літератури з досліджуваної проблеми. У висновках підводиться підсумок виконаної роботи, робляться відповідні узагальнення відповідно по сформульованих у вступі завдань, звертається увага на те, наскільки виконано основні завдання курсової роботи та досягнуто мету. У стислій формі подаються наукові та практичні рекомендації.

2.1.8. Список використаних джерел

Список використаних джерел найчастіше подають в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів праць, що використовувались у роботі. У тексті посилання позначається цифрою у квадратних дужках відповідно до номера джерела у списку. Приклади оформлення біографічного опису подано у Додатку 3.

2.1.9. Додатки

Додатки є продовженням курсової роботи, хоча їх і не враховують до загального обсягу роботи. Кожен додаток починається з нової сторінки і позначається заголовковими літерами українського алфавіту, (наприклад: Додаток А), за винятком літер Є, І, Й, О, Ч, Ї. Додатки можна ділити на окремі розділи «Додаток В.2», «Додаток В. 2.1».

Заголовок додатка друкується без підкреслень звичайним шрифтом (не курсивом) при цьому (перша літера є великою) з правого краю рядка. Зазвичай додатки курсової роботи містять діагностичний матеріал.

Додатки курсової роботи можуть містити: результати досліджень; інструкції щодо проведення досліджень; методики, опитувальники та анкети, що використовуються в роботі, котрі не широко використовуються або автор курсової роботи розробив їх самостійно чи адаптував; таблиці проміжних даних тощо.

2.2. Технічне оформлення курсової роботи

Вимоги щодо оформлення роботи (у відповідності вимогам стандарту):

Курсова робота виконується у комп'ютерному варіанті, у текстовому редакторі Microsoft Word 6,0, орієнтація – книжкова, поля: верхнє і нижнє – по 2,0 см, ліве – 3,0, см, праве – 1,0 см. шрифт – Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал – 1,5, стиль Normal, абзацний відступ – 1,25. нумерація сторінок – у правому верхньому куті (титульна сторінка не нумерується, але вважається першою). Обсяг курсової роботи – 25-30 сторінок тексту.

Курсова робота має бути виконана відповідно до структури з виділенням окремих частин роботи, абзаців, з нумерацією сторінок, правильним оформленням посилань, цитат, висновків, списку використаної літератури. Охайність і грамотність у мовному та стилістичному плані теж є важливими елементами під час написання та оформлення курсової роботи.

Курсова робота виконується державною мовою.

Пошукове дослідження потребує наукового стилю викладу, що на сучасному етапі передбачає безособовий варіант: займенник «Я» не вживається, а займенник «Ми» поступово виходить з ужитку. Варто використовувати: «Можна вважати...», «Виявлено...», «Доведено...» – такі формулювання є різновидністю безособового стилю.

Титульний аркуш є першою сторінкою. Його відносять до загальної нумерації сторінок, але номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, рисунків подаються цифрами без знаку №. Нумерація рисунків і таблиць здійснюється із врахування до якого розділу вони відносяться (наприклад табл. 1.1; рис. 2.1).

Кожний розділ курсової роботи (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) розпочинається з нової сторінки.

Усі основні заголовки (ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛИ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ) друкуються звичайним шрифтом великими буквами (виділяється напівжирним шрифтом без підкреслень) по середині рядка. Після заголовків крапка не ставиться.

Розділ, підрозділ та текст, який відноситься до підрозділу починають писати з нового абзацу, а між ними – ставить ENTER.

Кожний розділ починають з нової сторінки, тоді як підрозділи відокремлюються від попереднього – пробілом ENTER.

Нумерацію і заголовки пунктів друкують у рядку основного тексту з абзацного відступу (наприклад 1.1 або 2.1 тощо).

Список використаних джерел та додатки в обсяг роботи не враховуються.

Правила оформлення ілюстрацій

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розмішують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери.

Таблиця 1.1

Назва таблиці			
Заголовок	Заголовки		
	Підзаголовки	Підзаголовки	Підзаголовки

Кожна таблиця має свою нумерацію, яка складається із двох цифр. Перша цифра свідчить про розділ, до якого вона належить, друга цифра свідчить про її порядковий номер саме в цьому розділі (наприклад, таблиця 1.3 – знаходиться в першому розділі і є в ньому третьою по рахунку, таблиця 2.4 – знаходиться в третьому розділі і є в ньому четвертою по рахунку).

До ілюстрацій відносяться також схеми, креслення, діаграми, графіки, фотографії, рисунки. Ілюстрацію розміщують після посилення у тексті, її підписують внизу під рисунком. Нумерація ілюстрацій здійснюється аналогічно нумерації таблиць. Назви розміщуються після їхніх номерів.

Підпис ілюстрації включає 4 основних елементи:

- скорочене слово рисунок «Рис.»
- порядковий номер ілюстрації 1, 2, 3... – «Рис. 2.2.»
- назву ілюстрації,
- експлікацію, яка пояснює значення цифр і позначень на ілюстрації.

Назву рисунка та усі дані ілюстрації друкують 14 шрифтом.

3. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу студент захищає у присутності навчальної групи. Тези доповіді студент готує заздалегідь. Доповідь повинна бути змістовною і тривати у межах 4-5 хвилин.

У доповіді необхідно:

- назвати тему курсової роботи, показати її актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет, методи та методики, що використані в дослідженні;
- стисло розкрити зміст структури роботи;
- доповісти про результати роботи, зроблені висновки і внесені пропозиції.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Вміння побачити та висвітлити проблему.
2. Повнота розкриття теми та вміння аналізувати літературні джерела, цілісність та комплексність аналізу.
3. Методологічна грамотність.

4. Адекватний підбір методів та методик дослідження, відповідно до мети дослідження.
5. Володіння методами якісного та кількісного аналізу даних.
6. Якість інтерпретації.
7. Уміння науково формулювати та викладати свою думку.
8. Дотримання принципу науковості, об'єктивності та етичності.
9. Відповідність висновків та меті дослідження, їх коректність.
10. Ініціативність, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу.
11. Коректність цитування, оформлення бібліографії та дотримання правил оформлення курсової роботи.
12. захист курсової роботи: наукова грамотність представлення доповіді, культура мовлення.
13. Уміння відповідати на питання.
14. Використання засобів унаочнення під час захисту.

Оцінка курсової роботи є підсумком балів, виставлених за написання курсової роботи та її захист.

Критерії оцінювання є наступними:

- вміння побачити та порушити проблему, обґрунтувати її актуальність, рівень опрацювання теми, повнота її розкриття, повнота аналізу літературних джерел, методологічна грамотність, адекватний підбір методів дослідження, якість інтерпретації результатів дослідження, коректність висновків 50 балів;

- правильність та акуратність оформлення курсової роботи та бібліографії – до 10 балів;

- виступ на захисті – до 20 балів;

- вчасне виконання курсової роботи. Вона повинна бути подана на кафедру не пізніше як за два тижні до захисту (згідно з навчальним розкладом) – 10 балів;

- мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу, уміння відповідати на поставлені питання – до 10 балів.

За результатами захисту курсової роботи студенту виставляється диференційована оцінка. Результати захисту курсової роботи оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та вказуються бали.

Оцінка курсової роботи:

Рейтинг студента	Оцінка за шкалою ESTS	Визначення	Оцінка	
			за національною системою	за системою факультету

90-100	A	Відмінно (EXCELENT) – відмінне виконання з незначною кількістю неточностей	Відмінно	5
82-89	B	Дуже добре (VERI GOOD) – вище середніх стандартів, але з деякими неточностями	Добре	4
75-81	C	Добре(GOOD) – в цілому змістовна і правильна робота з певною кількістю незначних помилок	Добре	4
68-74	D	Задовільно (SATISFACTORY – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Задовільно	3
60-67	E	Достатньо (SUFFICIENT) – виконання відповідає мінімальним критеріям	Задовільно	3
35-59	FX	Незадовільно (FAIL) – необхідна ще певна додаткова робота для успішного складання екзамену	Незадовільно	2
1-34	F	Незадовільно (FAIL) – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс	Незадовільно	2

Якщо студент отримає незадовільну оцінку, він повинен виконати роботу за новою темою або переробити попередню роботу в терміни, встановлені навчальною частиною Інституту.

Список використаних джерел

1. Вимоги до написання та захисту курсових робіт : навч.-метод. посіб. / упоряд. Б. С. Крищук, О. М. Севастьянова. Хмельницький : ХГПА, 2011. 53 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Харків : Право, 2020. 40 с.
3. Довідник офіційного опонента : збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань експертизи дисертаційних досліджень / упоряд. Ю. І. Цеков ; за ред. Р. В. Бойка. 2-е вид., випр. і доповн. Київ : ред. «Бюлетня Вищої атестаційної комісії України», видавництво «Толока», 2008. 68 с.
4. Стаднік Н. В., Клочко А. О., Лукіяничук А. М., Бодрик Н. В. Опорно-інструктивні матеріали до написання та захисту курсової роботи : метод. посіб. Біла Церква, 2014. 52 с.
5. Як підготувати та захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня : методичні поради / авт.-упоряд. Л. А. Пономаренко. Київ : ред. «Бюлетень Вищої атестаційної комісії України», 1999. 80 с.

5. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА»

1. Проблема дуалізму приватного права України та співвідношення цивільного права з господарським.
2. Актуальні питання теорії визначення предмета цивільного права та його ролі в розмежуванні галузей права.
3. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості та проблеми регулювання.
4. Проблеми правового регулювання традиційних та сучасних поглядів на функції цивільного права.
5. Проблеми визначення принципів цивільного права.
6. Загальні положення про здійснення цивільних прав та захист цивільних прав та інтересів.
7. Охоронювані законом інтереси як об'єкти цивільно-правового захисту.
8. Проблеми визначення джерел цивільного права.
9. Актуальні питання цивільного права та законодавства.
10. Сучасні проблеми співвідношення позитивного цивільного права та природного цивільного права.
11. Лібералізація українського вчення про тлумачення норм права: доктрина «добудови» права.
12. Проблеми правового регулювання договору як регулятора цивільних відносин.
13. Звичай як регулятор цивільних відносин.
14. Правове значення судової практики та роз'яснень вищих судових інстанцій.
15. Рішення Європейського суду з прав людини у системі джерел цивільного права України.
16. Основні напрями науки цивільного права.
17. Актуальні проблеми та завдання науки цивільного права.
18. Проблеми процесуального статусу суб'єктів цивільного права та учасників цивільних правовідносин.
19. Проблеми визначення фізичної особи як суб'єкту цивільних відносин.
20. Актуальні питання правосуб'єктності фізичної особи.
21. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб.
22. Цивільна дієздатність фізичних осіб, її зміст та види.
23. Окремі проблемні аспекти цивільної дієздатності неповнолітніх.
24. Проблема індивідуалізації фізичної особи.
25. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності.
26. Проблематика конструкції «юридичної особи».
27. Проблема систематизації юридичних осіб.
28. Проблеми правового регулювання статусу юридичних осіб приватного права.
29. Правова природа установчих документів юридичної особи.
30. Шляхи реформування публічно-правових утворень.
31. Актуальні питання цивільної правосуб'єктності держави.

32. Поняття об'єкта цивільних прав та об'єкта цивільних правовідносин.
33. Проблеми правового регулювання оборотоздатності об'єктів цивільних прав.
34. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
35. Проблеми класифікації правочинів та її співвідношення з класифікацією зобов'язань.
36. Форма правочину та правові наслідки її недодержання.
37. Сучасні проблеми недійсності правочинів.
38. Правова природа недійсного правочину.
39. Підстави визнання нікчемного правочину дійсним (конвалідації правочину).
40. Поняття та правова природа строків у цивільному праві.
41. Проблемні питання визначення та обчислення строків у цивільному праві.
42. Проблемні питання застосування позовної давності в цивільному праві.
43. Поняття та види представництва в цивільному праві.
44. Представництво прав та інтересів юридичної особи: проблемні питання.
45. Проблеми розмежування дій представника від дій інших осіб у цивільному праві.
46. Проблема визначення місця особистих немайнових прав у системі права.
47. Проблеми правового регулювання здатності юридичної особи мати особисті немайнові права.
48. Сучасні проблеми захисту порушених особистих немайнових прав.
49. Відшкодування (компенсація) моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав.
50. Проблемні питання захисту прав на повагу до честі та гідності фізичної особи, права на недоторканність ділової репутації фізичної та юридичної особи.
51. Проблемні питання компенсації моральної шкоди юридичній особі.
52. Компенсація моральної шкоди юридичній особі в практиці Європейського суду з прав людини.
53. Проблеми визначення видів та системи речових прав.
54. Власність і право на мирне володіння майном відповідно до статті 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
55. Теоретичні конструкції власності та права власності.
56. Проблематика визначення видів права власності.
57. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва.
58. Проблеми правового регулювання виникнення права власності у набувача майна за договором.
59. Правові наслідки самочинного будівництва.
60. Проблематика захисту права власності.
61. Речово-правові способи захисту права власності.
62. Актуальні питання зобов'язально-правових та інших способів захисту права власності.

63. Сучасні проблеми визнання необґрунтованими активів та їх витребування.
64. Поняття права інтелектуальної власності та становлення системи правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності.
65. Шляхи реформування системи права інтелектуальної власності.
66. Основні інститути права інтелектуальної власності (фактологічна, реєстраційна система та фактична монополія).
67. Виникнення та розвиток теорій походження права інтелектуальної власності.
68. Співвідношення права власності та права інтелектуальної власності: спільні риси та відмінні ознаки.
69. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
70. Актуальні питання визначення об'єктів права інтелектуальної власності.
71. Доктринальні підходи щодо визначення змісту права інтелектуальної власності.
72. Особисті немайнові права та майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності.
73. Проблема уніфікації зобов'язального права та її детермінізм. Підходи до класифікації зобов'язань.
74. Проблемні питання застосування видів забезпечення виконання зобов'язань.
75. Сучасні проблеми розмежування завдатку та авансу.
76. Проценти у цивільному праві та особливості їх стягнення.
77. Теоретичні конструкції цивільно-правової відповідальності.
78. Збитки та неустойка як основні форми цивільно-правової відповідальності.
79. Проблемні питання звільнення від цивільно-правової відповідальності.
80. Проблемні питання укладення, виконання, зміни та розірвання договору.
81. Проблемні питання визнання договору неукладеним.
82. Попередній та публічний договори у цивільному праві.
83. Проблеми визначення деліктних зобов'язань.
84. Методологічні проблеми елементів *corpus delikti civile*.
85. Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
86. Проблемні питання відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури та суду.
87. Теоретичні проблеми спадкового права.
88. Методологічні проблеми визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування.
89. Актуальні питання визначення об'єктів спадкового правонаступництва.
90. Основні напрями здійснення права на спадкування.
91. Проблеми визначення статусу повноважень виконавцем заповіту.
92. Проблемні питання укладення, розірвання спадкового договору.
93. Проблема визначення місця сімейного права в системі права.

94. Проживання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі, як підстава створення сім'ї (фактичні шлюбні відносини).
95. Проблеми визначення дії сімейного законодавства у часі.
96. Методологічні проблеми застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України.
97. Актуальні питання встановлення процесуальної форми захисту сімейних прав та інтересів.
98. Основні напрями самозахисту сімейних прав.
99. Відшкодування моральної шкоди за сімейним законодавством України.
100. Проблеми визначення санкцій у сімейному праві.
101. Проблемні питання визначення походження дитини від батьків.
102. Методологічні проблеми вирішення спорів, пов'язаних з вихованням та місцем проживання дітей.
103. Проблемні питання особистих немайнових відносин членів сім'ї.
104. Проблемні питання виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало дружині, чоловікові, та укладення одним із подружжя договору в інтересах сім'ї.
105. Правовий режим земельних ділянок та житла, набутих чоловіком, дружиною внаслідок приватизації.
106. Правовий режим кредитних коштів, одержаних одним із подружжя в шлюбі.
107. Укладення батьками правочинів щодо майнових прав дитини.
108. Проблемні питання утримання (аліментування) учасників сімейних правовідносин.
109. Відповідальність за прострочення сплати аліментів, оплати додаткових витрат на дитину.
110. Проблемні питання влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
111. Проблеми розвитку форм захисту прав та законних інтересів осіб.
112. Основні напрями впливу реформування приватного права на розвиток цивільної юрисдикції.
113. Судова система України: стан та перспективи розвитку.
114. Проблеми доступності правосуддя та правової допомоги.
115. Поняття цивільних процесуальних правовідносин та передумови їх виникнення.
116. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин.
117. Актуальні питання визначення сторін у цивільному судочинстві.
118. Правове положення третіх осіб у цивільному судочинстві.
119. Проблеми участі прокурора в цивільному судочинстві.
120. Актуальні проблеми здійснення представництва у цивільному судочинстві.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL : <https://bit.ly/2GeSeRP>
2. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року. *Офіційний вісник України*. 2006. № 46. С. 207.
3. Договір про закони щодо товарних знаків від 13.10.1995 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_102.
4. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 89.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11.04.1980 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 15. Ст. 438.
6. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 17.07.1979 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 270.
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори повністю або частково морського міжнародного перевезення вантажів від 11.12.2008 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k30.
9. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29.10.1971 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_124.
10. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1. Ст. 205.
11. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 44. Ст. 328.
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№18-22. Ст. 144. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
13. Податковий кодекс України від 02.11.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №№ 13-14, 15-16, 17. Ст. 112. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
14. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Основна:

15. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : АртЕк, 2020. 128 с.
16. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 494 с.
17. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

Додаткова:

18. Борисова В. І. Юридична особа: поняття та ознаки. *Приватноправове регулювання суспільних відносин: традиції, сучасність, перспектива* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19-20 квіт. 2012 р.). Київ : ТОВ «Білоцерківдрук», 2013. С. 70-71.
19. Булеца С. Б. Договір про надання особливих послуг. *Порівняльне аналітичне право* : електронне видання. 2017. № 6. С. 90-93.
20. Велика українська енциклопедія : у 20 т. / редкол. : В. І. Борисова (гол.) та ін. Харків : Право, 2021. Т. 12: Сімейне право. 530 с.
21. Волкова А. В. Договір перевезення вантажів автомобільним транспортом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 16 с.
22. Гладка Л. І. Лізинг як засіб подолання кризових явищ в економіці. *Економічний Вісник Національного гірничого університету*. 2015. № 2. С. 141-146.
23. Горблянський В. Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019.
24. Гриняк Т. Підстави звільнення від відповідальності перевізника за договором перевезення вантажу автомобільним транспортом. *Юридична Україна*. 2017. № 2-3. С. 27-33.
25. Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Майданник Р. А. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. 4-те вид., стереот. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 1176 с.
26. Зайцев О. Л. Позадозвільні правочини юридичних осіб. *Проблема юридичної особи у цивільному праві України* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О. А. Пушкіна (м. Харків, 21 трав. 2004 р.) / МВС України, Нац. ун-т внутр. справ. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2004. С. 34-36.
27. Зайцев О. Л. Помилка в недійсному правочині. *Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права* : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Одеса, 28 лют. 2019 р.) / МВС України, Одес. держ. ун-т внутр. справ. Одеса : ОДУВС, 2019. С. 34-36.
28. Зайцев О. Л. Правочини з вадами волі. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. Вип. 36. С. 364-369.
29. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : АртЕк, 2020. 128 с.

30. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 494 с.
31. Кройтор В. А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії і практики : монографія. Харків : Право, 2020. 672 с.
32. Кухарев О. Є. Догматична конструкція універсального правонаступництва у сфері спадкового прав. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3 (90). С. 40-49.
33. Морозова С. Є. Правове регулювання опіки та піклування за цивільним законодавством України : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2011. 20 с.
34. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця ; наук. ред. М. М. Хоменко. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 1046 с.
35. Правова доктрина України : у 5 т. / Н. С. Кузнецова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін. ; за заг. ред. Н. С. Кузнецової. Харків : Право, 2013. Т. 3: Доктрина приватного права України. 368 с.
36. Сліпченко А. С. Відчуження у цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 59-63.
37. Сліпченко А. С. Значення дефініції «цивільний оборот» у юриспруденції. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1 (88). С. 201-210.
38. Сліпченко А. С. Конститутивне правонабуття у цивільному праві. *Право і суспільство*. 2018. № 4. Т. 1. С. 95-100.
39. Сліпченко А. С. Способи цивільного обороту. *Проблеми цивільного права та процесу* : тези доп. учасників наук.- практи. конф., присвяч. 96-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Харків, 21 трав. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. С. 244-246.
40. Сліпченко А. С. Сутність та ознаки цивільного обороту. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2017. Вип. 23. С. 129-132.
41. Сліпченко А. С. Визначення об'єкта у праві на недоторканість житла. *Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства*: матеріали міжнар. наук.-практи. конф., присвяч. 90-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. В. П. Маслової (м. Харків, 16 берез. 2012 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Право, 2012. С. 76-79.
42. Сліпченко А. С. Індивідуальність фізичної особи, як об'єкт особистих немайнових прав. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2010. № 929. С. 340-344.
43. Сліпченко А. С. Матеріальні блага, як об'єкти цивільних правовідносин. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав* : матеріали наук.-практи. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова та 20-річчю з дня створення каф. цив. права № 2 (Харків, 29 лист. 2019 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. С. 56-58.
44. Сліпченко А. С. Межі застосування поняття «цивільно-правова відповідальність». *Модернізація цивільно-правової відповідальності* :

- матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18 жовт. 2019 р.) / відп. ред. Р. А. Майданник. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2019. С. 267-271.
45. Сліпченко А. С. Місце об'єктів особистих немайнових правовідносин у системі об'єктів цивільного права. *Право і суспільство*. 2013. № 6-2. С. 87-92.
  46. Сліпченко А. С. Надання згоди фізичною особою, що зображена на фотографії, як юридичний факт за ЦК України. *Право України*. 2008. № 3. С. 110-114.
  47. Сліпченко А. С. Невідчужуваність та невіддільність об'єктів особистих немайнових прав. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства*. 2012. Вип. 29. С. 60-70.
  48. Сліпченко С. О. Обов'язок в абсолютних немайнових правовідносинах. *Право і безпека*. 2011. № 5 (42). С. 228-230.
  49. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя, Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
  50. Теоретичні та практичні аспекти розгляду судами спорів, що виникають із договорів підряду : монографія / В. В. Луць, І. Е. Берестова, В. І. Бобрик, М. М. Великанова, М. К. Галянтич, А. Б. Гриняк, О. О. Первомайський. Київ, 2010. 319 с.
  51. Цивільне законодавство України в умовах адаптації до приватного права ЄС : навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. Є. О. Харитоновна, К. Г. Некіт. Одеса : «Юридична література», 2017. 308 с.
  52. Цивільне право України : курс лекцій : у 6 т. / Р. Б. Шишка (кер. авт. кол.), О. Л. Зайцев, Є. О. Мічурін та ін. ; за ред. Р. Б. Шишки, В. А. Кройтора. Харків : Еспада, 2008. Т. 1. 345 с.
  53. Цивільне право України : навч. посіб. : у 2 ч. / за заг. ред. В. А. Кройтора, О. Є. Кухарева, М. О. Ткалича. Запоріжжя : Гельветика, 2016. Ч. 1. 495 с.
  54. Цивільне право України : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін. ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Київ : Юрінком Інтер, 2004. Т. 2. 578 с.
  55. Цивільне право України : підручник : у 2 ч. / за заг. ред. Р. Б. Шишки, В. А. Кройтора. Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. Ч. 1. 340 с.
  56. Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку : матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслової (Харків, 28 лют. 2020 р.). Харків : Право, 2020. 480 с. URL : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2020/Sb_Maslov_2020.pdf
  57. Цивільний кодекс : наук.-практ. комент. : у 6 т. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. Т 2: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи. 523 с.
  58. Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар (пояснення,

тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців) : у 6 т. / за ред. І. В. Спасибо-Фатеєвої. Харків : ФОП Лисяк Л. С., 2011. Т. 5: Право власності та інші речові права. 788 с.

59. Шишка Н. В. Цивільно-правовий статус органів внутрішніх справ України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2014. 244 с.
60. Шишка О. Р. Концептуальний дисонанс ст. 1 ЦК України: деякі проблеми розходження доктринальних установок з легальними. *Методологія цивільного (приватного) права України в умовах європеїзації (Матвєєвські цивілістичні читання)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 жовт. 2017 р.). Київ : ТОВ «Білоцерківдрук», 2018. С. 199-206.
61. Шульга А. М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи : монографія. Харків, 2013. 412 с.
62. Юринець В. Є. Актуальні питання цивільного права : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 178 с.

Інформаційні ресурси:

<http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
<http://www.president.gov.ua> - офіційний веб-сайт Президента України.
<http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
<http://www.court.gov.ua> - офіційний веб портал судової влади в Україні
<https://supreme.court.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховного Суду України
<http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в Україні.
<http://www.lsl.lviv.ua/> - Львівська національна бібліотека ім. Стефаніка.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша курсової роботи

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Львівський інститут
Кафедра права

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни Актуальні проблеми цивільного права
на тему _____

Студента (ки) _____
(прізвище та ініціали)

курсу _____

групи _____

спеціальності _____

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Львів 202__

Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПАДКОВОГО ПРАВА.....	6
1.1. Поняття та принципи спадкового права.....	6
1.2. Класифікація та правовий статус суб'єктів спадкування.....	11
РОЗДІЛ 2. ВИДИ СПАДКУВАННЯ.....	15
2.1. Спадкування за заповітом.....	15
2.2. Спадкування за законом.....	26
РОЗДІЛ 3. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ.....	33
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	41

Приклади оформлення бібліографічного опису
в списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення : 23.08.2023 р.)
2. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення : 23.08.2023 р.)
3. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 209. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#n> (дата звернення: 23.08.2023 р.)
4. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерство юстиції України від 22 лютого 2012 р. № 296/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення: 23.08.2023 р.)
5. Про спадкування та спадщину : збірник нормативно-правових актів. Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2023. 164 с.
6. Кармаза О. О. Захист спадкових прав громадян в умовах воєнного стану: проблемні питання та шляхи їх вирішення. *Реалізація та захист цивільних прав в умовах воєнного стану. Матвеевські цивілістичні читання* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 жовт. 2022 р.) / В. В. Цюра, В. О. Бажанов, Б. С. Щербина, Д. В. Кравчук та ін. ; відп. ред. В. В. Цюра. Київ, 2022. С. 66-69.
7. Печений О. П. Спори про спадщину: аналіз типових помилок у справах про спадкування за заповітом. *Вісник Верховного Суду України*. 2018. № 9. С. 36-37.
8. Шишка Р. Б. Спадкове право в Україні : посібник. Київ : Ліра-К, 2021. 228 с.

Зміст

Передмова.....	3
1. Написання курсової роботи.....	5
1.1. Етапи написання курсової роботи.....	5
1.2. Вибір та обґрунтування напрямків дослідження.....	5
1.3. Вимоги до виконання курсової роботи.....	6
1.4. Відбір та аналіз фактичного матеріалу.....	7
2. Оформлення курсової роботи.....	8
2.1. Композиція курсової роботи.....	8
2.1.1. Титульний аркуш.....	8
2.1.2. Зміст курсової роботи.....	9
2.1.3. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень та термінів (за необхідності).....	10
2.1.4. Написання курсової роботи.....	10
2.1.5. Вступ до курсової роботи.....	11
2.1.6. Основна частина курсової роботи.....	12
2.1.7. Висновки до курсової роботи.....	13
2.1.8. Список використаних джерел.....	13
2.1.9. Додатки.....	13
2.2. Технічне оформлення курсової роботи.....	14
3. Захист курсової роботи.....	15
4. Критерії оцінювання курсової роботи.....	15
5. Тематика курсових робіт з навчальних дисциплін.....	18
Список рекомендованої літератури.....	22
Додатки.....	27